

Mérnöki modellalkotás

Az elmélettől a gyakorlatig

**IP forgalomtovábbítás:
Prefix fák és fabejárások**

Bad programmers worry about the code. Good programmers worry about data structures and their relationships.

Linus Torvalds

Tartalom

- IP címzés és forgalomtovábbítás
- Legspecifikusabb bejegyzés keresése (LPM)
- LPM prefix fákkal, prefix fák transzformációja és ekvivalenciája
- Fabejárások: preorder-postorder

IP címzés és forgalomtovábbítás

IPv4: címzés

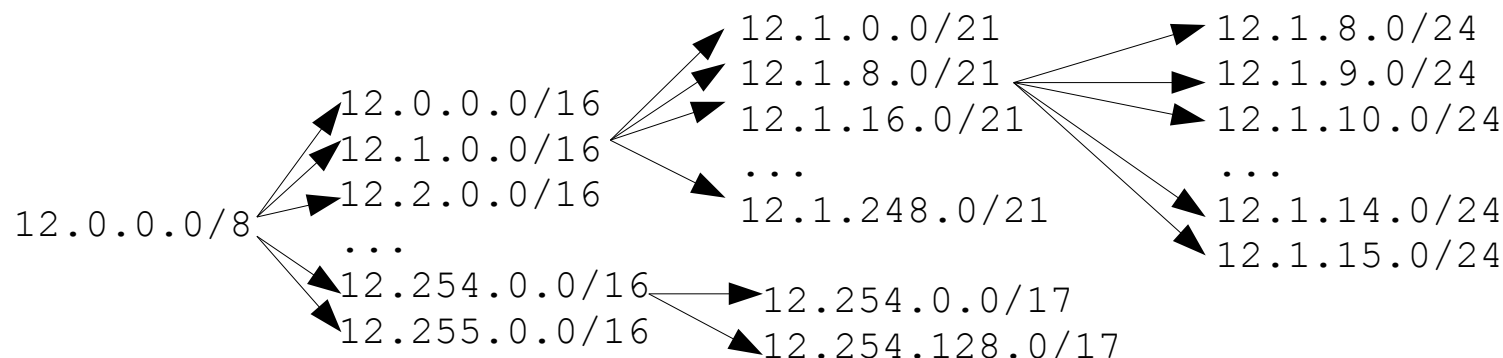
- IPv4 cím: 32 bit unsigned integer, 4294967296 (2^{32}) darab egyedi azonosító
- De pl. a 2554524783 cím nehezen olvasható
 - decimális jelölés: 2554524783
 - bináris: 10011000 01000010 11110100 01101111
 - „dotted decimal”: 8 bitenként feltörölve négy 1 byte-os számra: 152 . 66 . 244 . 111

152	66	244	111
10011000	01000010	11110100	01101111
2554524783			

IPv4: alhálózatok

IPv4 cím = alhálózat-azonosító + hoszt-azonosító

- IP címek csoportjai **alhálózati prefixbe (subnet)** gyűjthetők
- Az alhálózat egyetlen IP prefixen „látszik” az Internetről (aggregáció)
- Az alhálózat-azonosító hossza: **prefix hossz**

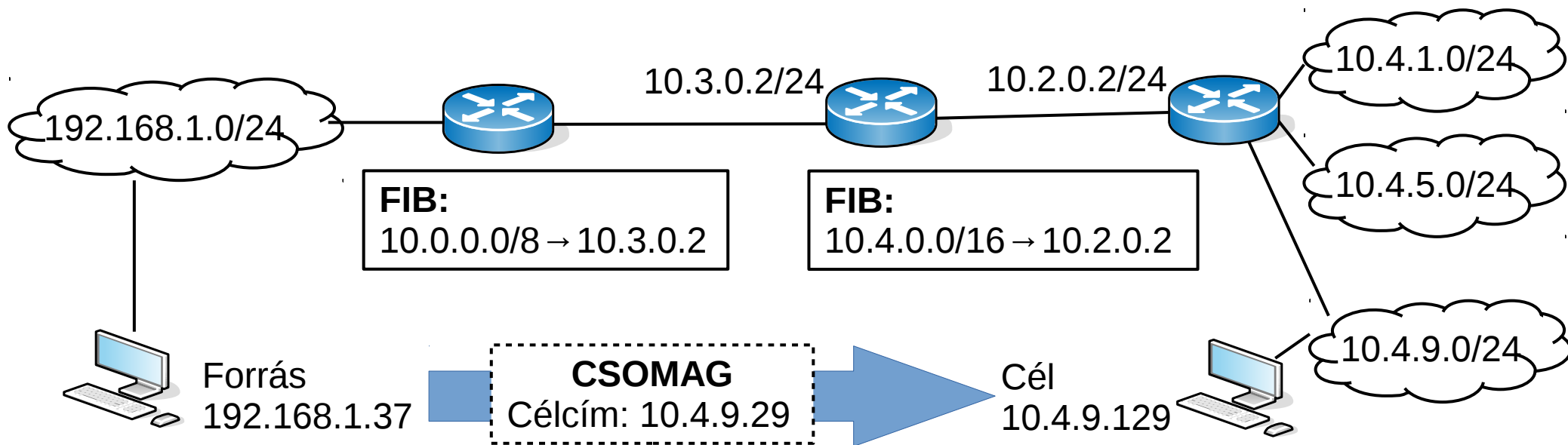
IPv4 alhálózatok: CIDR

- CIDR: rugalmasan kialakítható alhálózatok
- Variable Length Subnet Masking (VLSM)

CIDR notation	192.168.192.0/18
Prefix hossza	18 bit (az MSB-től)
bináris	11000000 10101000 11000000 00000000
Subnet mask (bináris)	11111111 11111111 11000000 00000000
Subnet mask (dotted)	255.255.192.0
Egyedi IP címek száma	$2^{32-18}=2^{14}=16384$ (valójában 2-vel kevesebb, a tartomány első és az utolsó IP címek nem használtak)
Első IP cím	192.168.192.1
bináris	11000000 10101000 11000000 00000001
Utolsó IP cím	192.168.255.254
bináris	11000000 10101000 11111111 11111110

IPv4 forgalomtovábbítás

- Minden csomag tartalmazza a cél IP címét
- Forgalomtovábbítási tábla (Forwarding Information Base, FIB) minden routerben
 - minden ismert prefixre egy bejegyzés
 - az útvonalon következő router címe (next-hop)

A legspecifikusabb prefix

- Adott IP címre több FIB-bejegyzés illeszkedhet

Egy router FIB-jének részlete		
IP prefix/prefix hossz	A prefix binárisan	Next-hop IP címe
192.168.0.0/16	11000000 10101000	10.0.0.1
192.168.0.0/17	11000000 10101000 0	10.0.0.2
192.168.64.0/18	11000000 10101000 01	10.0.0.3
192.168.96.0/19	11000000 10101000 011	10.0.0.4

- **Longest Prefix Match (LPM):** preferált a legspecifikusabb bejegyzés
 - a legtöbb biten illeszkedő prefix (MSB-től számítva)
 - a legszűkebb alhálózat, ami tartalmazza a címet

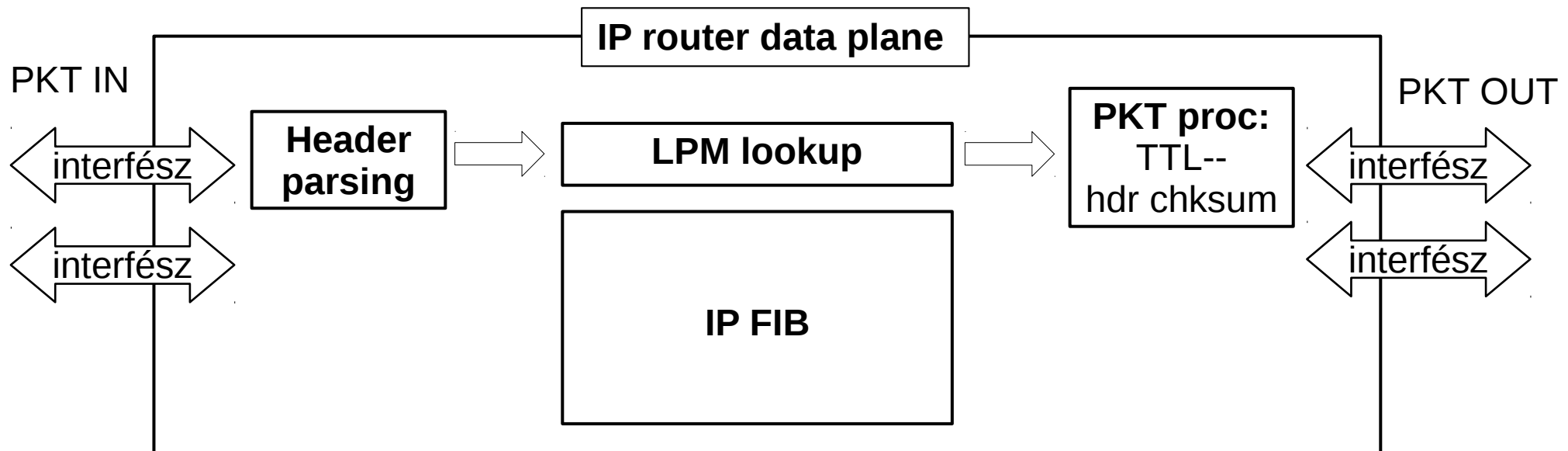
LPM: példa

Egy router FIB-jének részlete		
IP prefix/prefix hossz	A prefix binárisan	Next-hop IP címe
192.168.0.0/16	11000000 10101000	10.0.0.1
192.168.0.0/17	11000000 10101000 0	10.0.0.2
192.168.64.0/18	11000000 10101000 01	10.0.0.3
192.168.96.0/19	11000000 10101000 011	10.0.0.4

- A 192.168.1.1=x.x.00000001.000000001 címre az első két bejegyzés illik, a 3. és 4. a pirossal jelzett pozíciókban eltér: a 2. preferált
- A 192.168.95.2=x.x.01011111.000000010 címre a 3. bejegyzés, a 192.168.97.3=x.x.01100001.000000011 címre a 4. a LPM

A LPM jelentősége

- Az IP csomagtovábbítás legbonyolultabb része
- IP core router: LPM több mint 550 ezer FIB bejegyzés felett **minden csomagra** (40 Gbit/sec ~ 50 millió LPM/sec)

FIB keresés: LPM

- A LPM megvalósítása nem triviális
- Naív megközelítés: végigkeresni az összes bejegyzést a FIBben és megjegyezni a legtöbb biten illeszkedőt
- $O(N)$ komplexitás, ha a bejegyzések száma N
- A naiv módszer használhatatlan

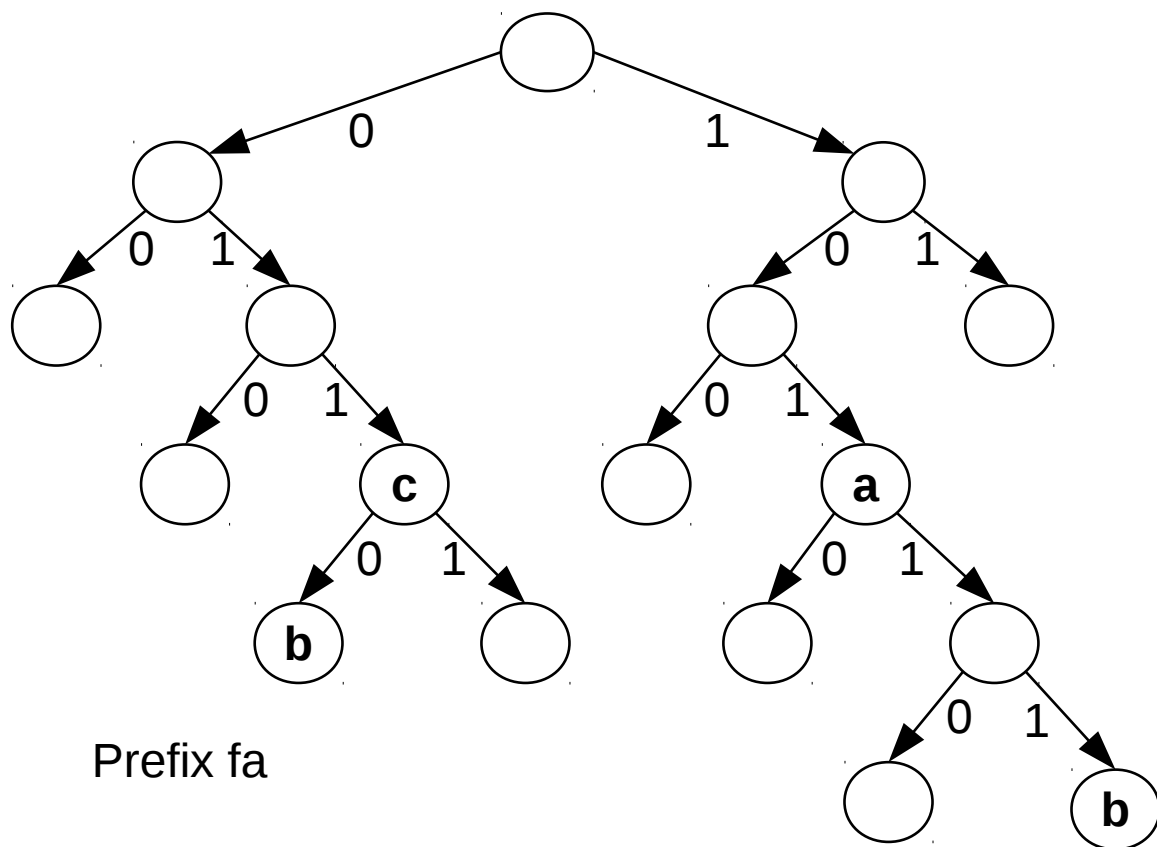
LPM prefix fákkal

A (bináris) prefix fa

- LPM keresésre optimalizált adatstruktúra
- A **prefix fa** a következő műveleteket támogatja:
 - **keresés:** adott mintára legtöbb biten illeszkedő prefix megtalálása és a hozzá tárolt címke kiolvasása
 - **beszúrás:** (prefix → címke) páros beillesztése
 - **törlés:** prefix és hozzá tartozó címke törlése
 - **módosítás:** prefix címkéjének módosítása

A prefix fa

- A next-hopokat azonosítsuk **egyedi címkékkel** és tároljuk külön egy **next-hop index** táblában

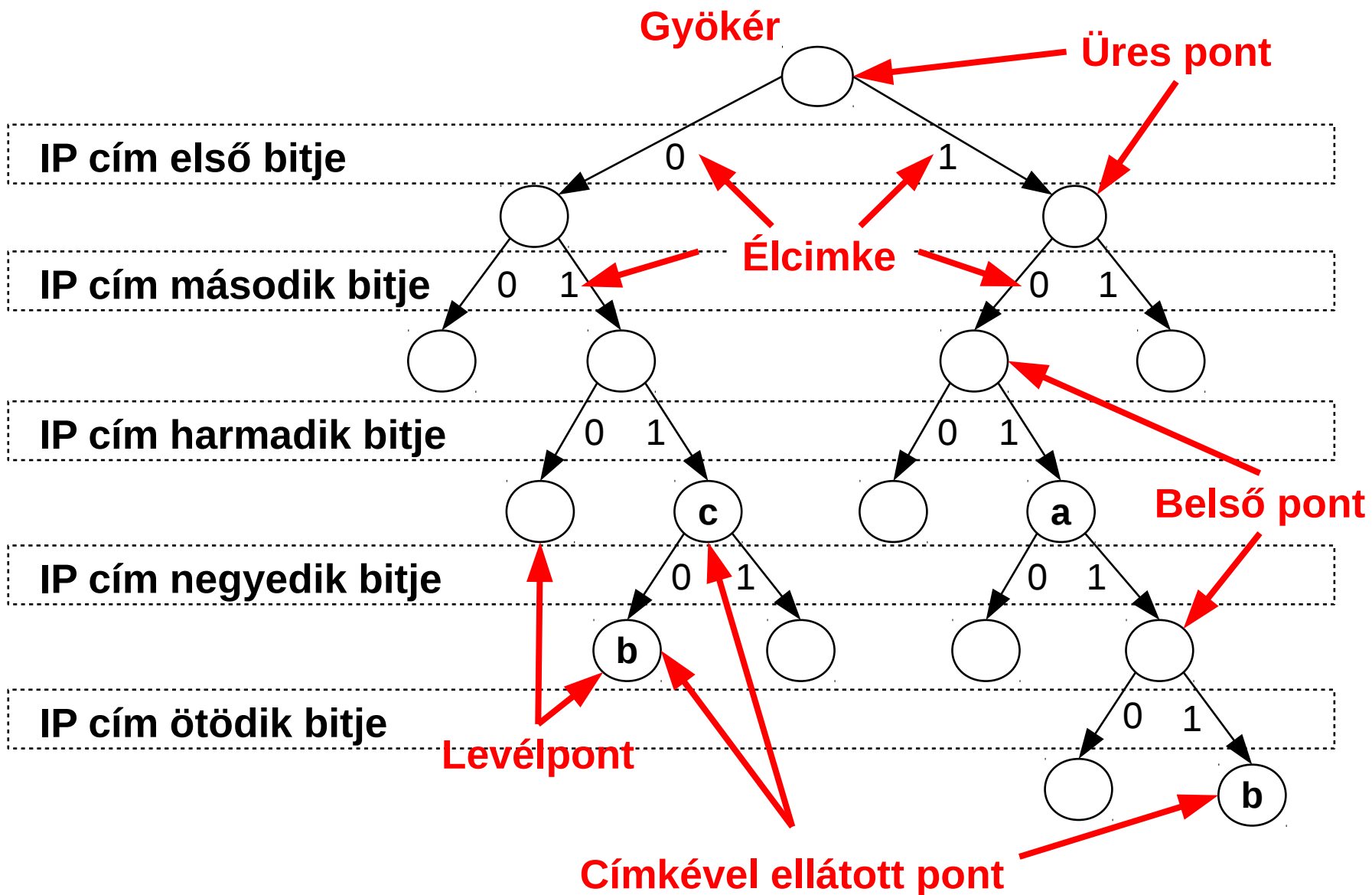
FIB

IP prefix	Prefix	Címke
160.0.0.0/3	101	a
96.0.0.0/4	0110	b
96.0.0.0/3	011	c
184.0.0.0/5	10111	b

Next-hop index

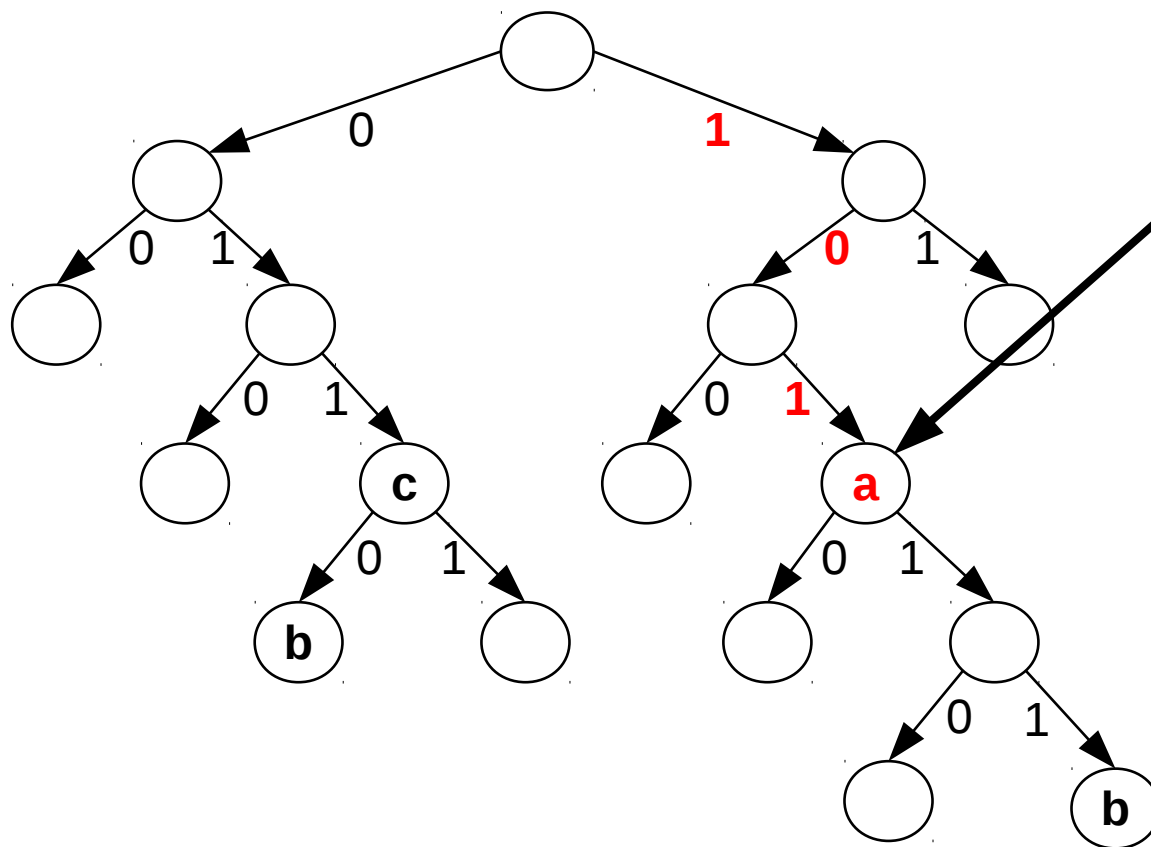
Címke	Next-hop
a	10.0.0.1
b	10.0.0.2
c	10.0.0.3

A prefix fa

A prefix fa

- **Prefix=pontba vezető út élcímkeinek sorozata**
- A fában a prefixeknek megfelelő pontokat a prefixhez tartozó next-hop címkével jelöljük

FIB

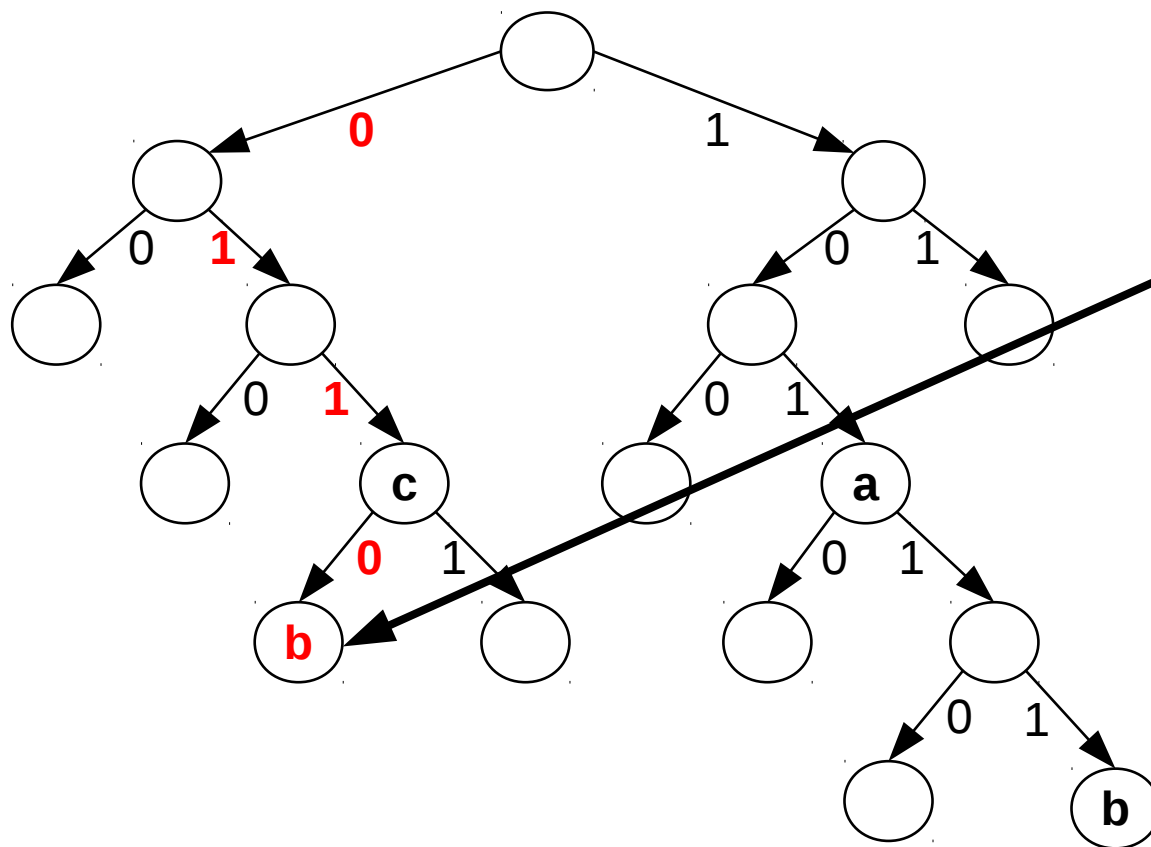
IP prefix	Prefix	Címke
160.0.0.0/3	101	a
96.0.0.0/4	0110	b
96.0.0.0/3	011	c
184.0.0.0/5	10111	b

Next-hop index

Címke	Next-hop
a	10.0.0.1
b	10.0.0.2
c	10.0.0.3

A prefix fa

- **Prefix=pontba vezető út élcímkeinek sorozata**
- A fában a prefixeknek megfelelő pontokat a prefixhez tartozó next-hop címkével jelöljük

FIB

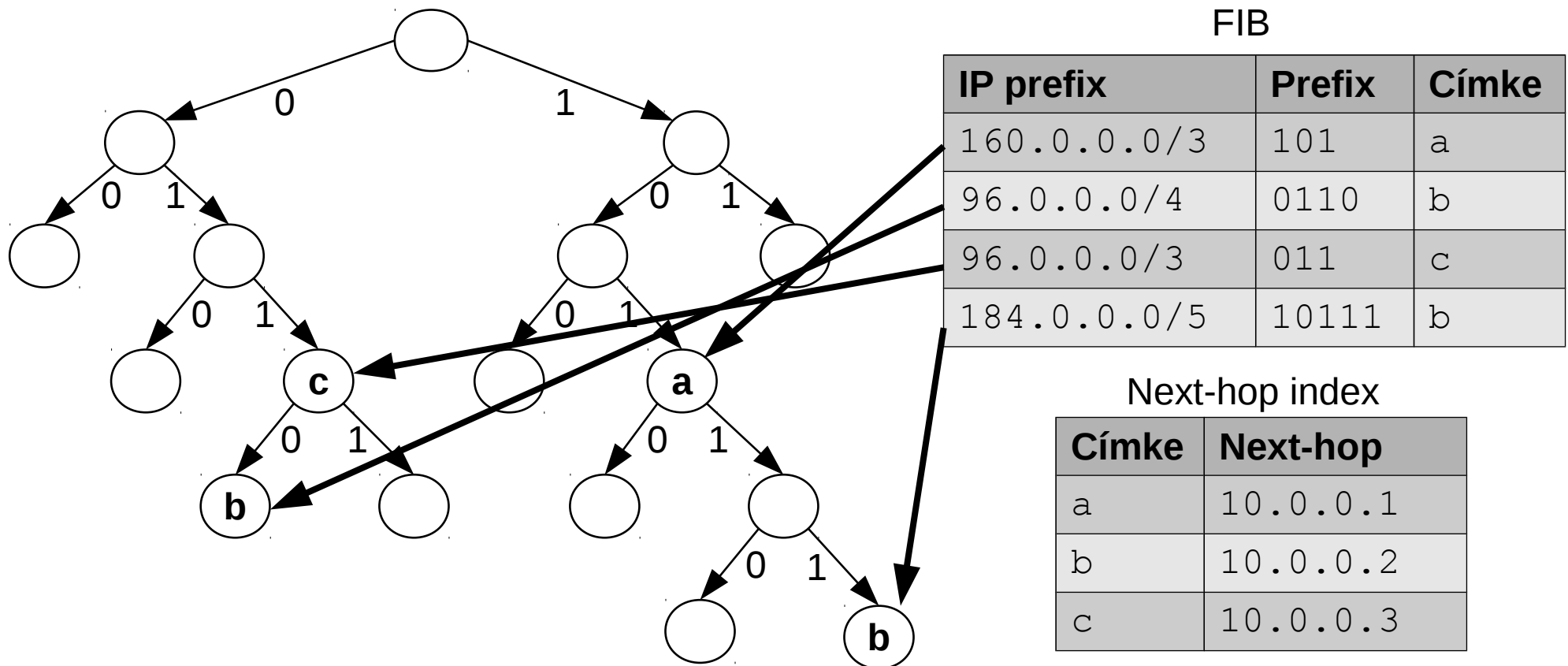
IP prefix	Prefix	Címke
160.0.0.0/3	101	a
96.0.0.0/4	0110	b
96.0.0.0/3	011	c
184.0.0.0/5	10111	b

Next-hop index

Címke	Next-hop
a	10.0.0.1
b	10.0.0.2
c	10.0.0.3

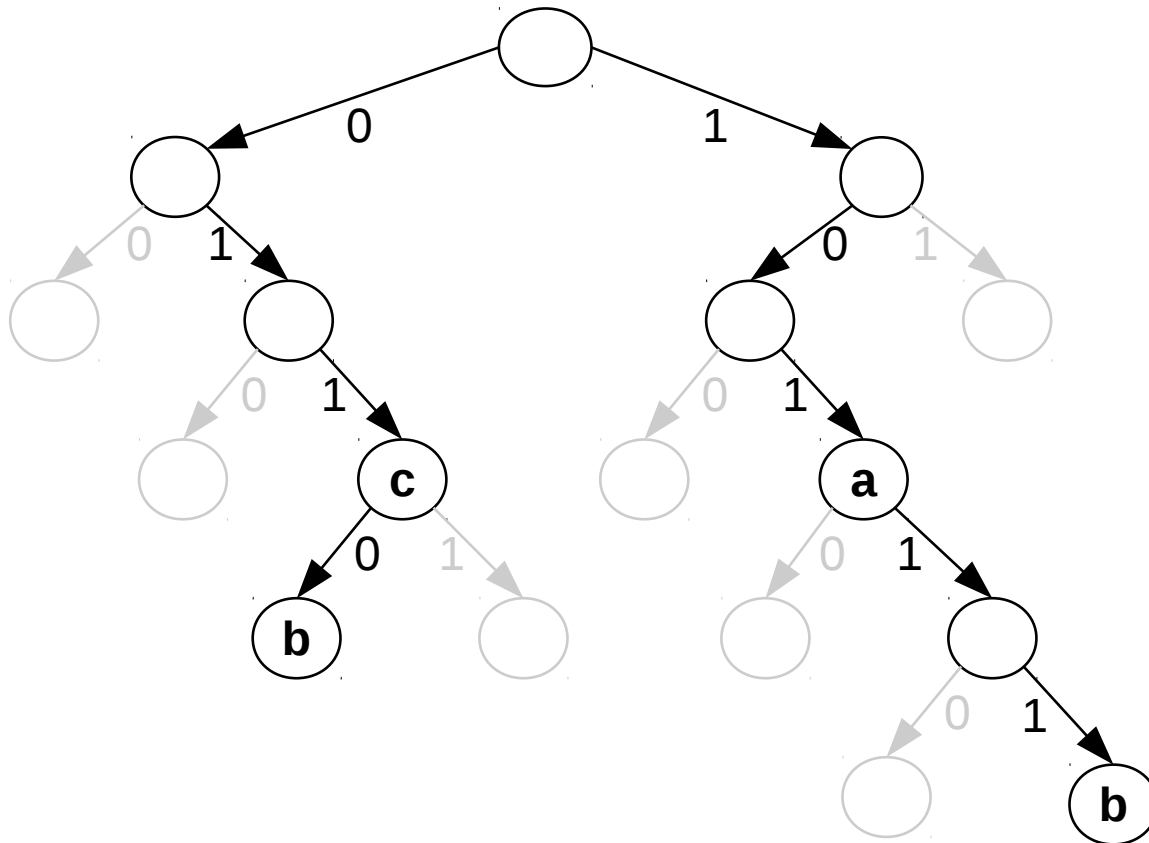
A prefix fa

- **Prefix=pontba vezető út élcímkeinek sorozata**
- A fában a prefixeknek megfelelő pontokat a prefixhez tartozó next-hop címkevel jelöljük

A prefix fa

- Az üres levélpontokat elhagyhatjuk, az üres pontokba mutató pointererek: NULL
- Kisebb fa, kevesebb memória

FIB

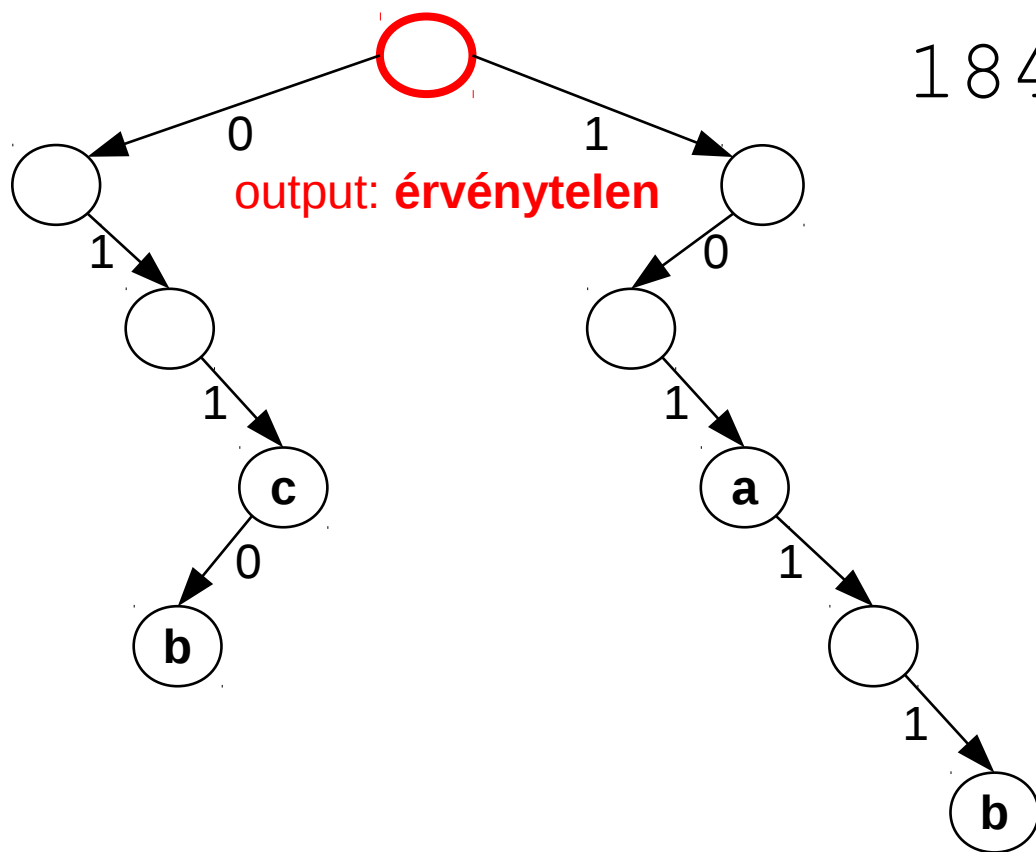
IP prefix	Prefix	Címke
160.0.0.0/3	101	a
96.0.0.0/4	0110	b
96.0.0.0/3	011	c
184.0.0.0/5	10111	b

Next-hop index

Címke	Next-hop
a	10.0.0.1
b	10.0.0.2
c	10.0.0.3

A prefix fa: keresés

- Keressük a $184.1.1.1=10111\dots$ IP címre a legspecifikusabb találatot a prefix fában
- Start a **gyökérpontból**, **output←érvénytelen**

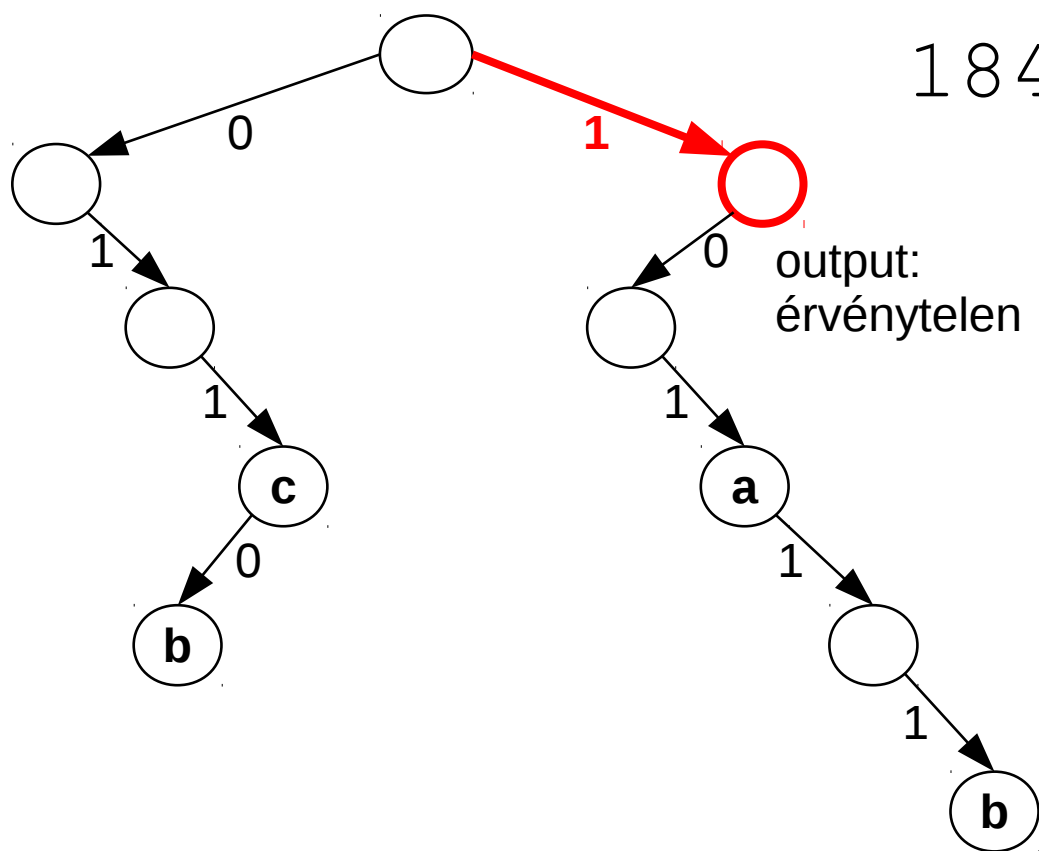

$184.1.1.1=10111\dots$

IP prefix	Prefix	Címke
160.0.0.0/3	101	a
96.0.0.0/4	0110	b
96.0.0.0/3	011	c
184.0.0.0/5	10111	b

A prefix fa: keresés

- A $184.1.1.1=10111\dots$ keresési cím első bitje 1 értékű, így a gyökérből az 1-es élcímkevel ellátott élen lépünk a **következő pontba**

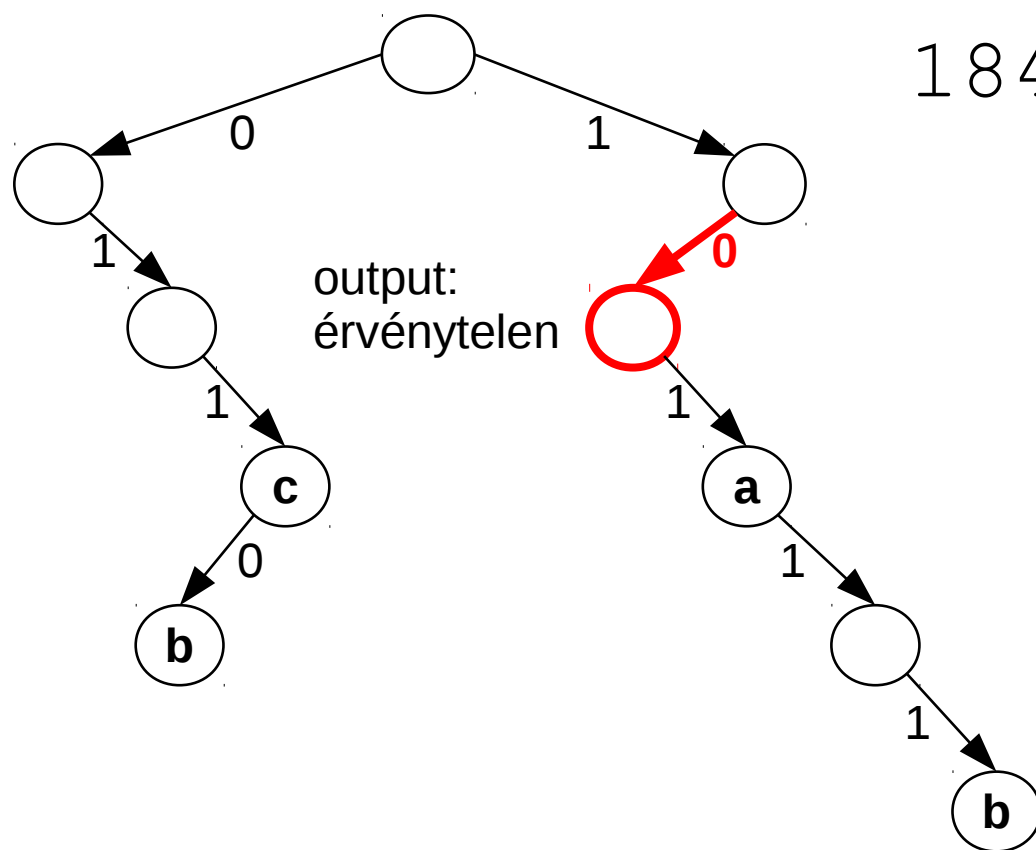

184.1.1.1=10111...

IP prefix	Prefix	Címke
160.0.0.0/3	101	a
96.0.0.0/4	0110	b
96.0.0.0/3	011	c
184.0.0.0/5	10111	b

A prefix fa: keresés

- Az új pontban nincs címke, output változatlan
- A második bit 0, így az 0 élcímken haladunk tovább a **következő pontba**

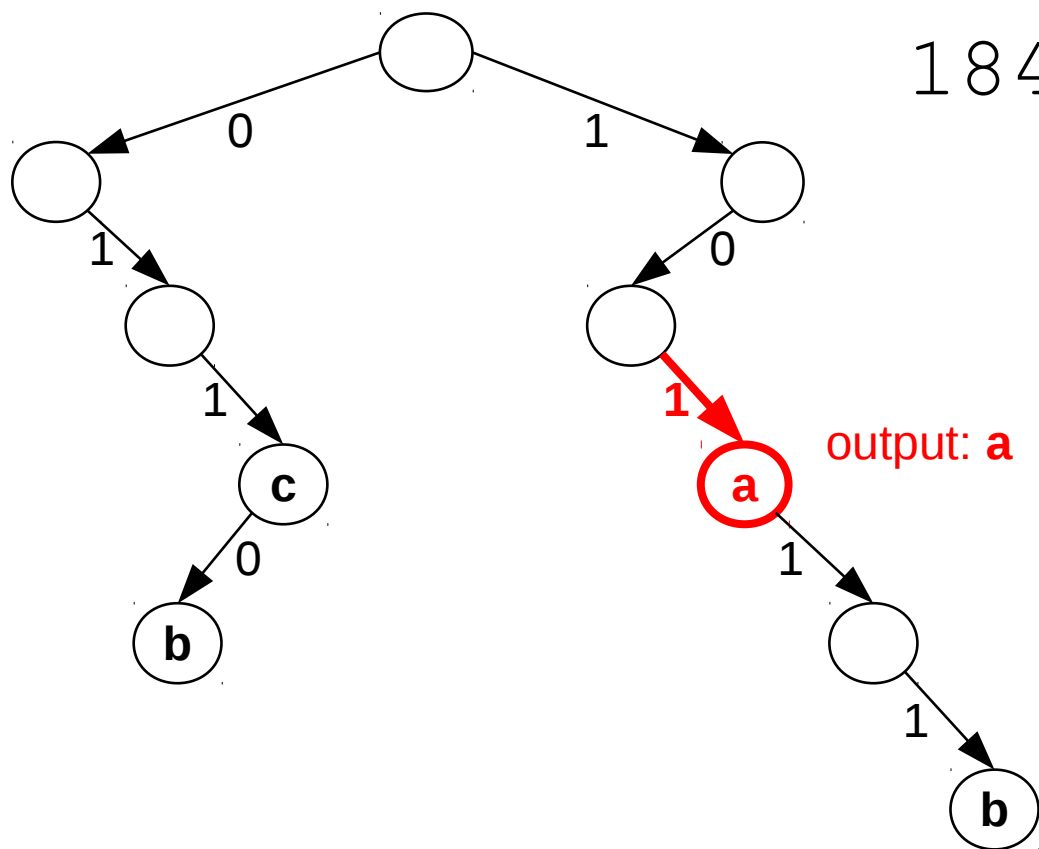
184.1.1.1 = 10111...

IP prefix	Prefix	Címke
160.0.0.0/3	101	a
96.0.0.0/4	0110	b
96.0.0.0/3	011	c
184.0.0.0/5	10111	b

A prefix fa: keresés

- A harmadik bit ismét 1, az 1 élcímkén haladunk tovább a **következő pontba**
- Az új pont címkéje **a**, ezért: **output** ← **a**

184.1.1.1=10**1**11...

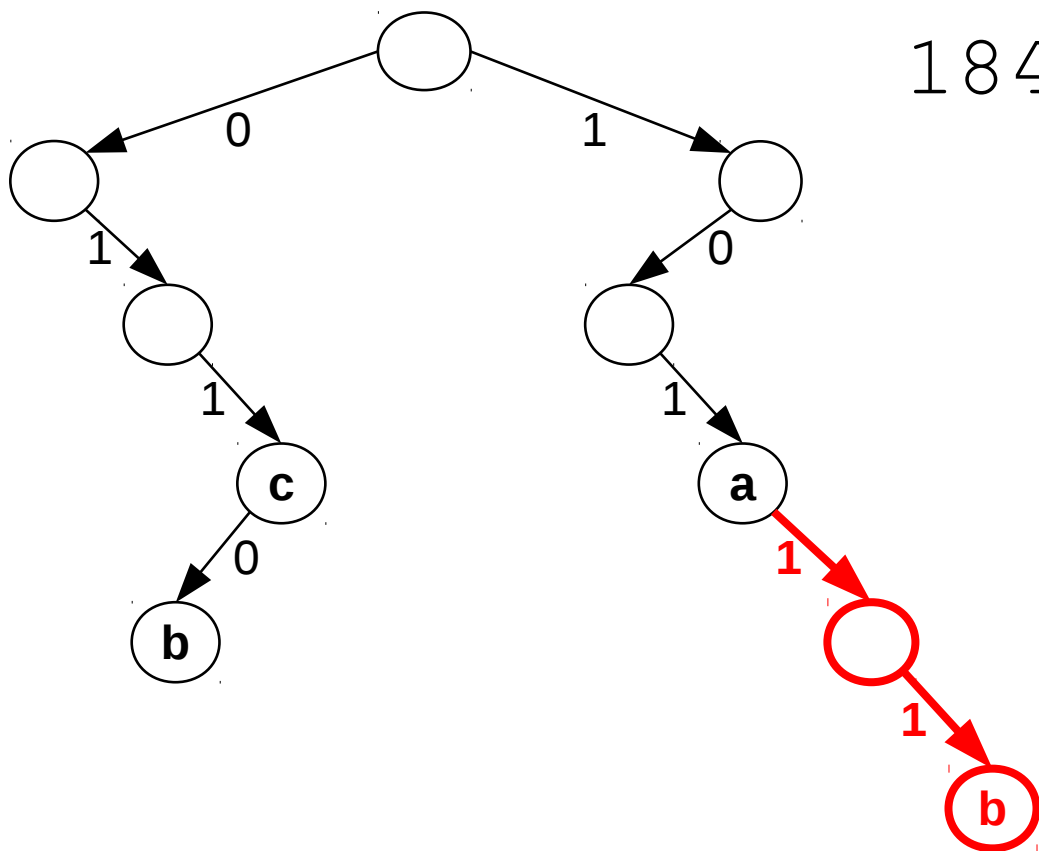

IP prefix	Prefix	Címke
160.0.0.0/3	101	a
96.0.0.0/4	0110	b
96.0.0.0/3	011	c
184.0.0.0/5	10111	b

A prefix fa: keresés

- A 4. és 5. bit 11, az 1 élcímkéken egy **b**, címkével ellátott pontba jutunk, ezért: **output** ← **b**
- A kapott pont levél, így **kilépés**: **output** = **b**

184.1.1.1=101**11**...

IP prefix	Prefix	Címke
160.0.0.0/3	101	a
96.0.0.0/4	0110	b
96.0.0.0/3	011	c
184.0.0.0/5	10111	b

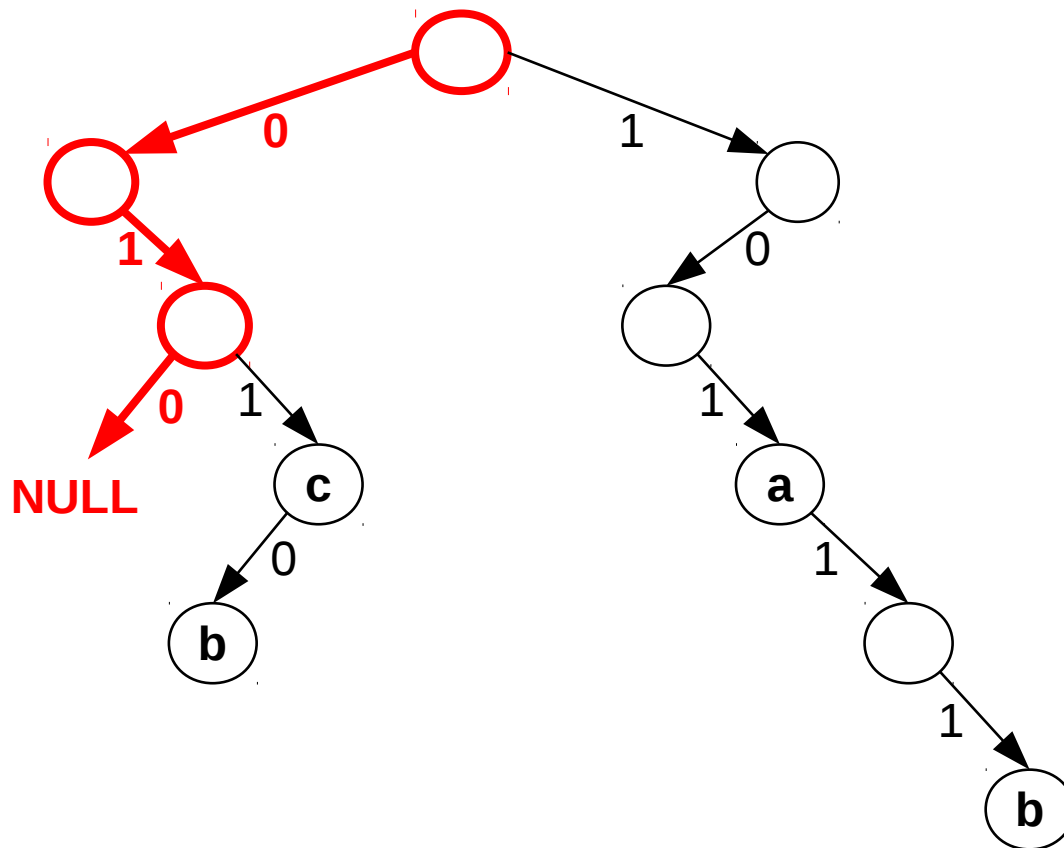
output: **b**

A prefix fa: keresés

- **Algoritmus:** sorban olvassuk a keresett IP cím bitjeit, és az olvasott bitnek megfelelően mindig a 0 vagy 1 élcímkével ellátott élen lépünk tovább egy következő pontba
- Az iteráció közben az output változóban tároljuk a legutoljára olvasott címkét (kezdetben: érvénytelen)
- Ha levélpontot vagy NULL pointert találunk: kilépés
- A kapott címkéhez (output) kiolvassuk a next-hop indexből a megfelelő next-hop címet és visszaadjuk
- Esetünkben az LPM eredmény: $b \rightarrow 10.0.0.2$

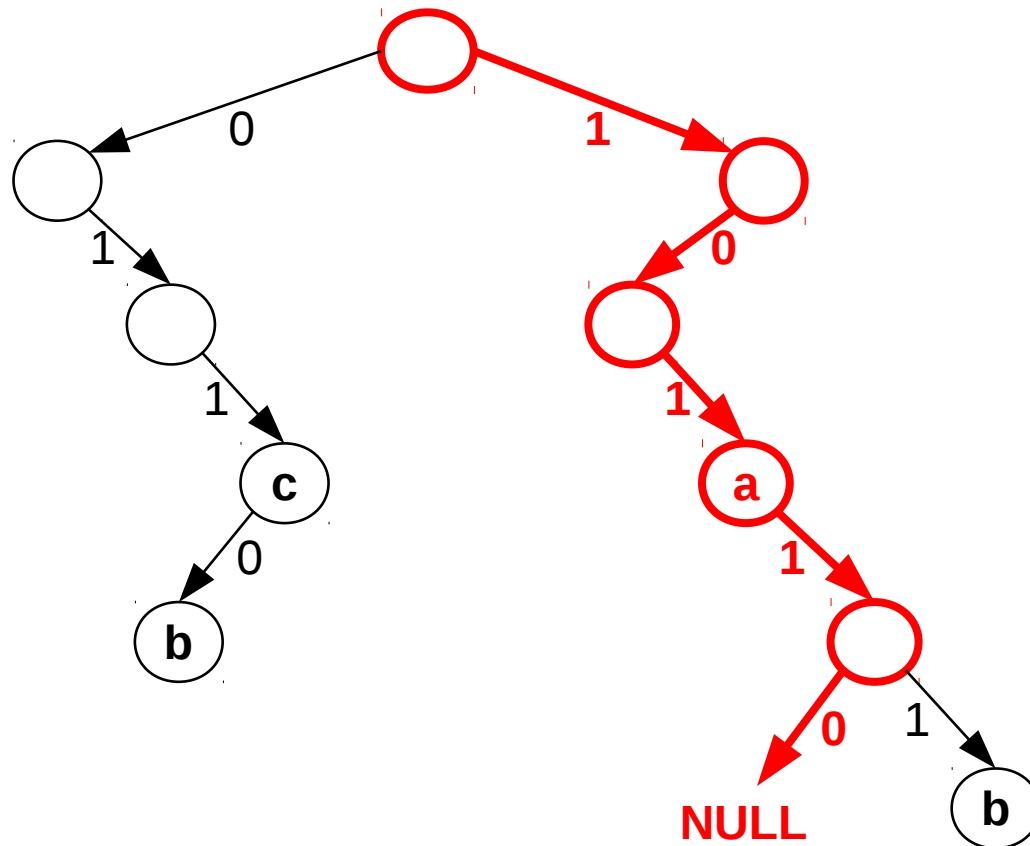
A prefix fa: keresés

- LPM a $69.12.75.54=01000\dots$ IP címre
- Nem találkozzunk érvényes címkéjű ponttal:
output = érvénytelen

A prefix fa: keresés

- LPM a $178.4.66.19=10110\dots$ IP címre
- Utolsó látott címke: **a**, **output = a**

A prefix fa

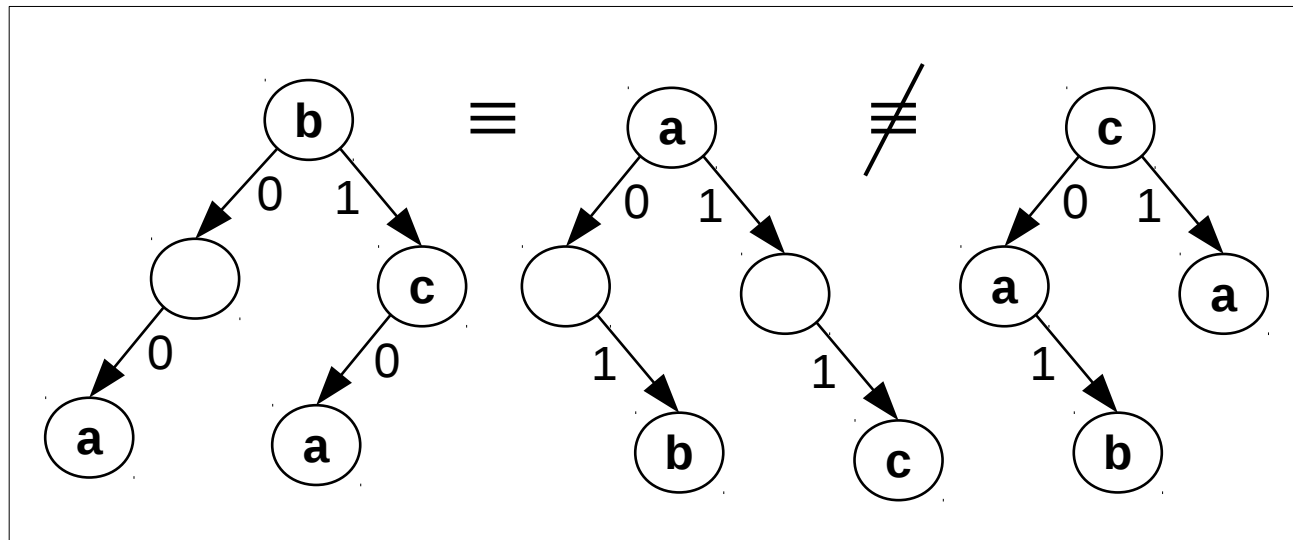
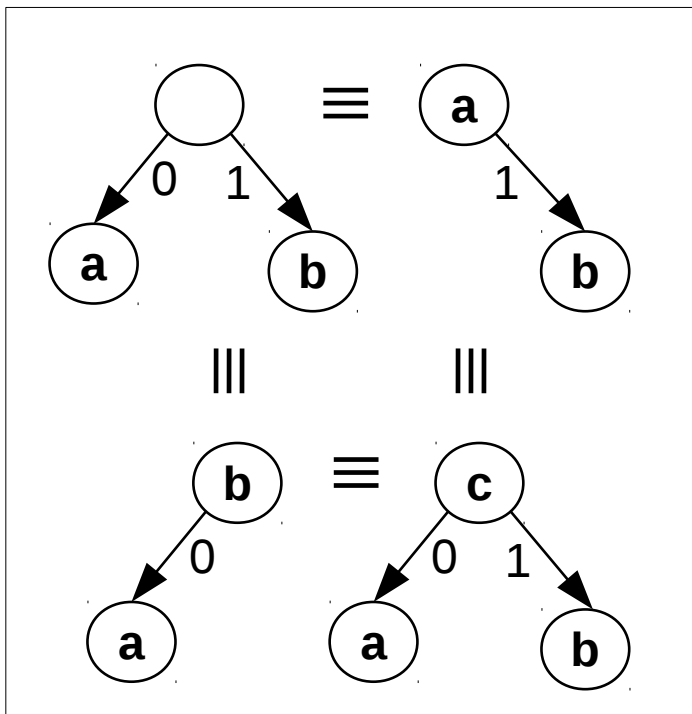
- **Tétel:** a prefix fán a LPM keresés, beillesztés, törlés és módosítás, legfeljebb $O(W)$ lépésben végez, ahol W a címtér bitszélessége (IPv4: 32, IPv6: 128)
- A fának annyi szintje van, ahány bitből áll a cím
- Általánosságban: N prefix tárolása esetén a LPM keresés, beillesztés, törlés és módosítás műveletek komplexitása $O(\log N)$
- A táblázatos tárolási módszerrel az összes prefixen végig kellene keresni: $O(N)$ lépés

Prefix fák transzformációja

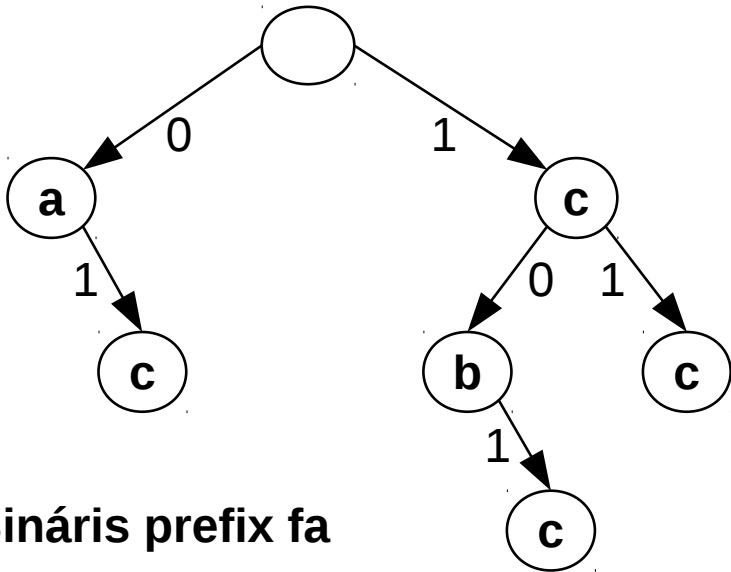
- A bináris prefix fa nem minden esetben ideális
 - túl sok pontot/pointert tartalmaz, nem fér a gyors memóriába (SRAM cache)
 - 32 RAM elérés nagy sebességnél gond lehet
- A prefix fák nem egyediek: keressünk adott FIBhez hatékonyabb prefix fákat!
- **FIB aggregáció:** a prefix fa konverziója kisebb, de az eredetivel keresés szempontjából teljesen ekvivalens formába

Prefix fák ekvivalenciája

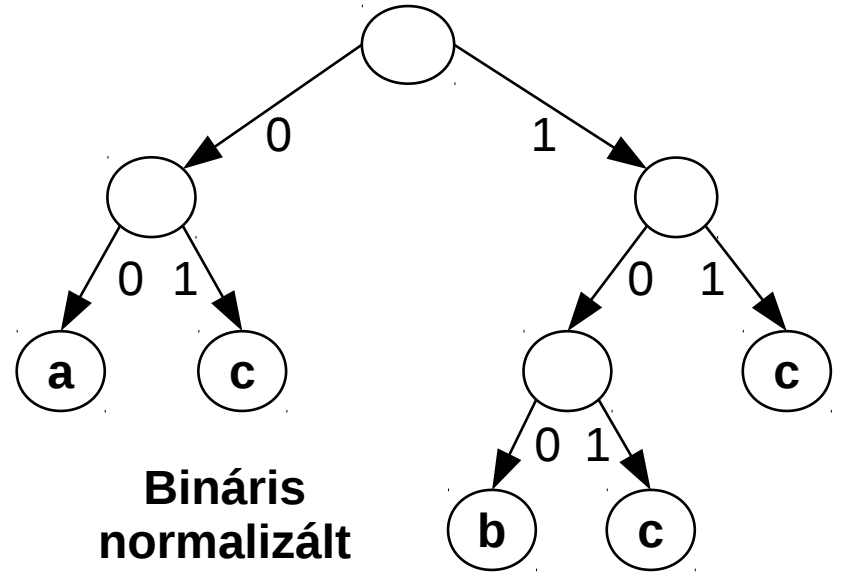
- **Jelölés:** legyen $LPM(F, \alpha) = x$, ha F FIBen α IP címre pontosan x next-hop címke a LPM
- **Def.:** $FIB_1 \equiv FIB_2$, ha minden 32 bites α IPv4 címre: $\forall \alpha: LPM(FIB_1, \alpha) = LPM(FIB_2, \alpha)$

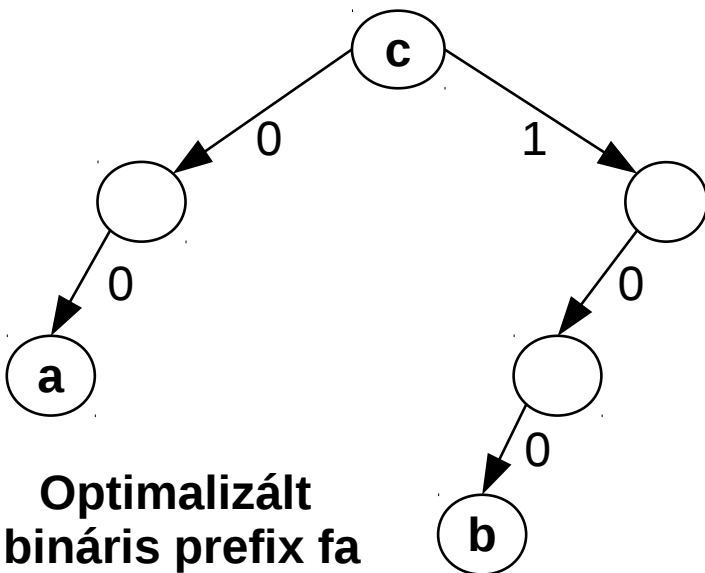
FIB aggregáció

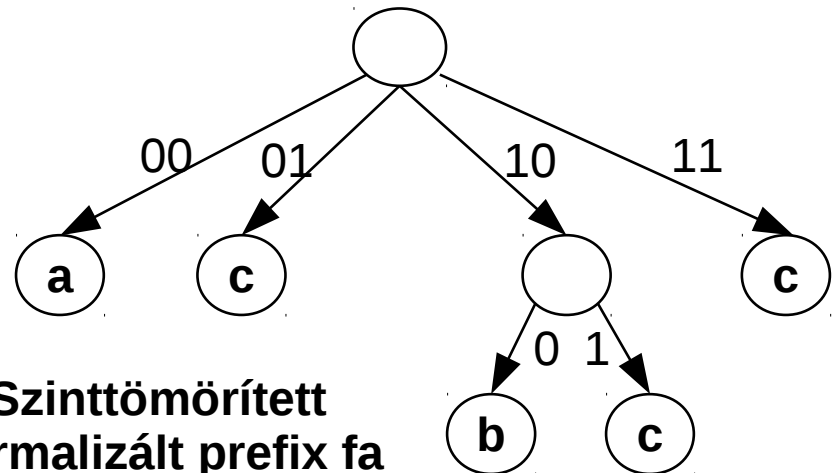
Bináris prefix fa

Bináris normalizált prefix fa

Optimalizált bináris prefix fa

Szinttömörített normalizált prefix fa

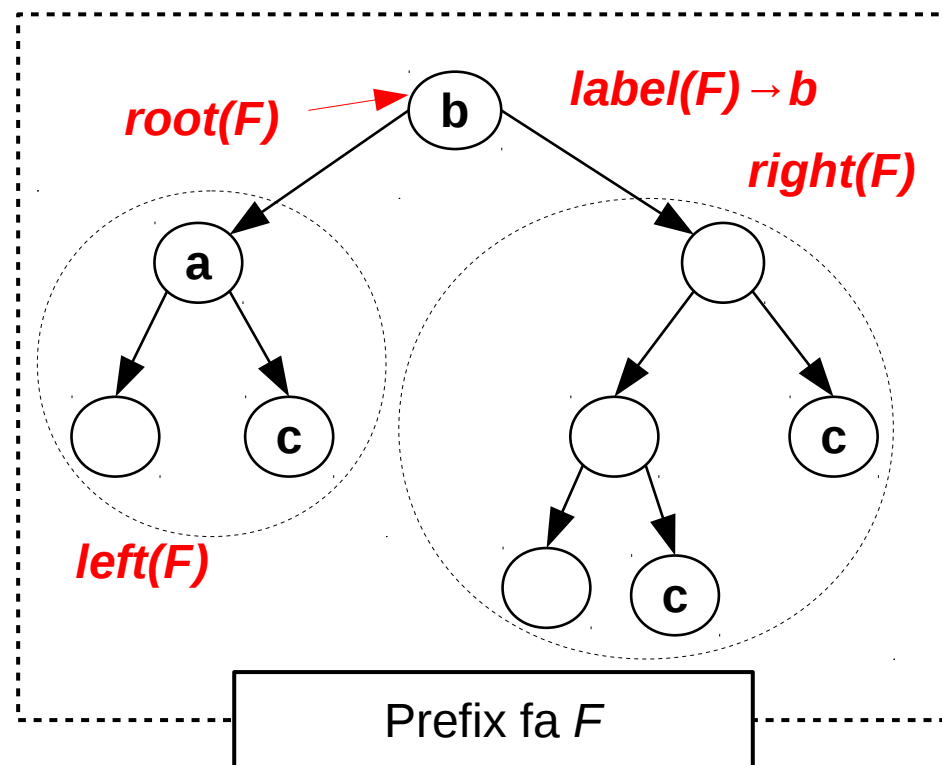
Fabejárások

Fabejárások

- A fabejárások segítségével egyszerű formában definiálhatók a fákon végzett transzformációk
- **Preorder/postorder bejárások:** F címkézett fa összes pontján egy f függvény alkalmazása
- A különbség a pontok sorrendje
- Az alábbiakban csak a legegyszerűbb esettel foglalkozunk („parentless” fák, „állapotmentes preorder”)

Jelölés

- **Egyszerűsítés:** F címkézett fa és gyökérpontja $\rho = \text{root}(F)$ a jelölésben felcserélhető
- F pont bal/jobbs oldali részfája: $\text{left}(F)$, $\text{right}(F)$
- F címkéje: $\text{label}(F)$
- Az egyszerűsítés miatt tehát például $\text{label}(F) = \text{label}(\text{root}(F))$
- Most az üres pontokat is tároljuk

Fabejárások: preorder

- **Preorder bejárás:** $preorder(F, f, i)$
 - először F gyökerére alkalmazzuk f -et
 - majd a bal és jobb oldali részfákra rekurzívan
 - f visszatérési értéke tovább a gyermekeknek mint kezdeti érték
 - a bejárás kezdeti értékét meg kell adni!

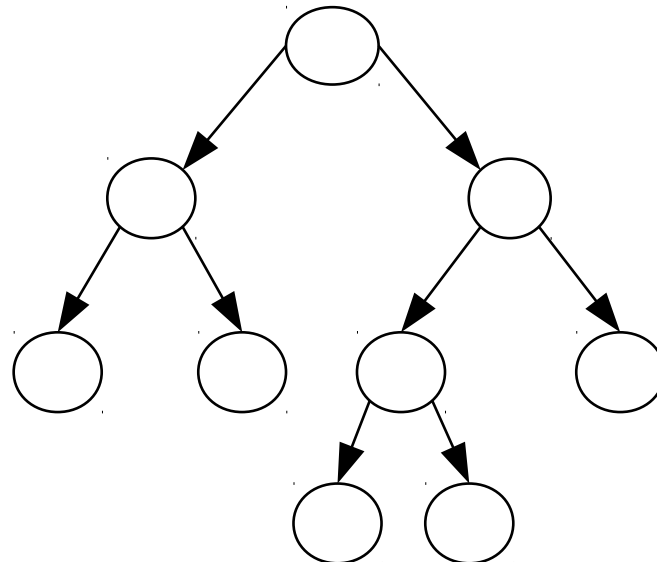
```
preorder(F, f, i) :  
  x ← f(F, i)  
  preorder(left(F), f, x)  
  preorder(right(F), f, x)
```

Preorder: példa

- Legyen f a következő:

```
 $f(F, i) :$   
   $label(F) \leftarrow i$   
   $return (i+1)$ 
```

- Legyen F prefix fa az alábbi:

- Értékeljük ki $preorder(F, f, 1)$ bejárást

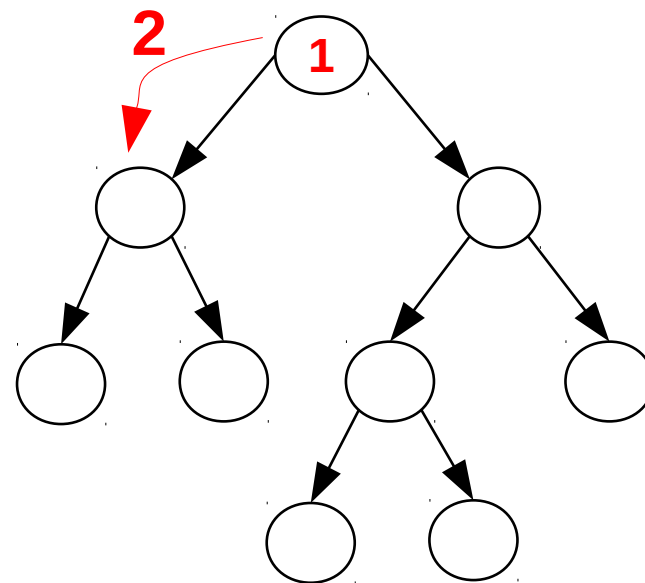
Preorder: példa

```
preorder(F, f, i):  
  x ← f(F, i)  
  preorder(left(F), f, x)  
  preorder(right(F), f, x)
```

```
f(F, i):  
  label(F) ← i  
  return (i+1)
```

1) F gyökerének címkéje → **1**

- f visszatérési értéke: **2**
- $preorder(left(F), f, 2)$: a visszatérési érték a bal oldali részfa kezdőértéke
- rekurzió a részfákba

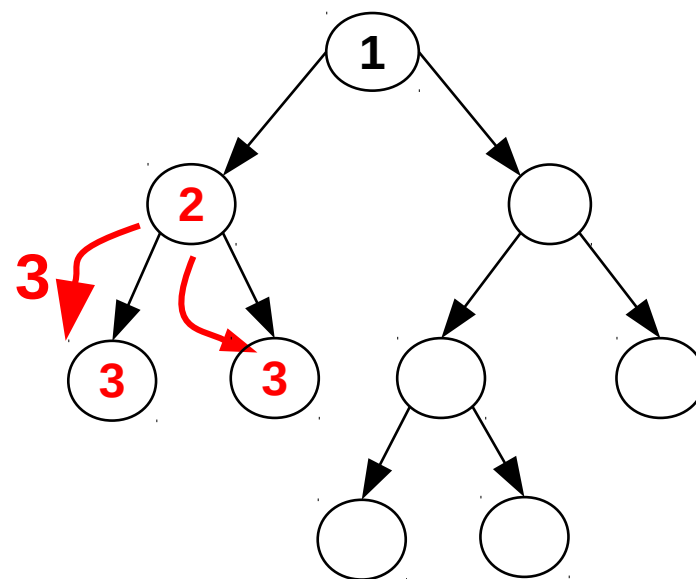
Preorder: példa

```
preorder(F, f, i):  
  x ← f(F, i)  
  preorder(left(F), f, x)  
  preorder(right(F), f, x)
```

```
f(F, i):  
  label(F) ← i  
  return (i+1)
```

2) *left*(*F*) gyökercímkéje → **2**

- *f* visszatérési értéke: **3**
- *preorder*(*left*(*F*), *f*, 3): bal oldali fa címkéje → **3**
- levélpont: rekurzió leáll
- *preorder*(*right*(*F*), *f*, 3): jobb oldali fa címkéje → **3**

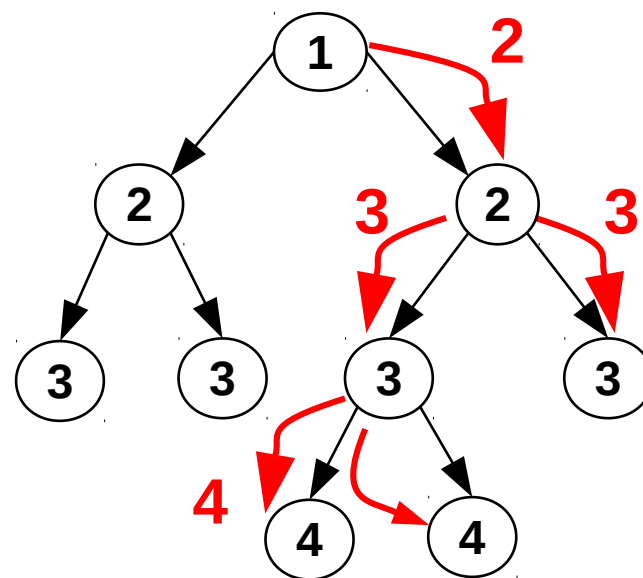
Preorder: példa

```
preorder(F, f, i):  
  x ← f(F, i)  
  preorder(left(F), f, x)  
  preorder(right(F), f, x)
```

```
f(F, i):  
  label(F) ← i  
  return (i+1)
```

3) Vissza F gyökerére és
 $preorder(right(F), f, 2)$

- A preorder bejárásunk érdekes dolgot csinál
- Minden ponton beállítja a pont szintjét a fában!

Fabejárások: postorder

- A preorder ellentéte: most f függvényt előbb alkalmazzuk a részfákon rekurzívan és csak ezután a gyökéren
- **Postorder bejárás:** $postorder(F, f)$
 - alkalmazzuk f -et a bal és jobb részfákra rekurzívan, majd hívjuk f -et a gyökéren
 - most nincs visszatérési- és kezdőérték

```
postorder(F, f) :  
  postorder(left(F), f)  
  postorder(right(F), f)  
  f(F)
```

Postorder: példa

- Legyen most f a következő:

```
f(F) :  
  if (F leaf) :  
    label(F)  $\leftarrow$  1  
  else :  
    label(F)  $\leftarrow$  label(left(F)) +  
                      label(right(F)) + 1
```

- Ha nincs további részfa (F levélpont) a címke 1
- Ellenkező esetben a gyermekek címkéinek összege plusz 1
- Legyen F prefix fa ugyanaz, mint előbb
- Értékeljük ki $postorder(F, f)$ bejárást

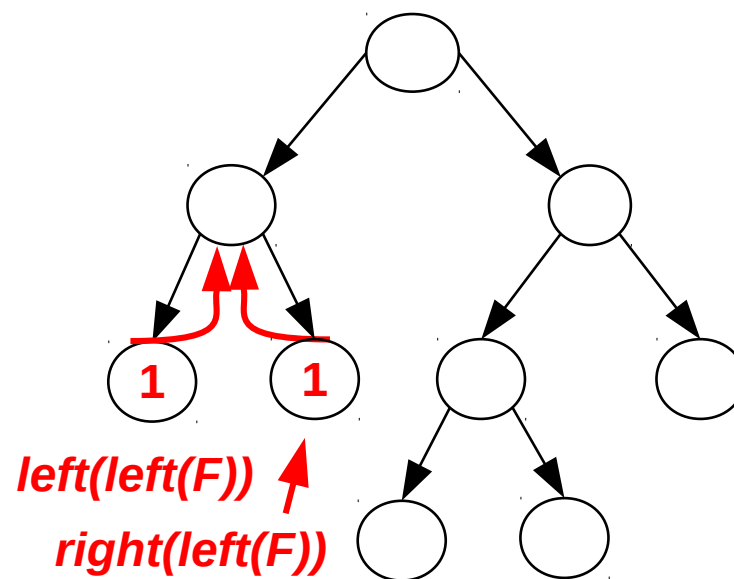
Postorder: példa

```
postorder(F, f):  
  postorder(left(F), f)  
  postorder(right(F), f)  
  f(F)
```

```
f(F):  
  if (F leaf): label(F) ← 1  
  else:  
    label(F) ← label(left(F))  
    + label(right(F)) + 1
```

1) F mindkét részfáján rekurzió

- $postorder(left(F), f)$: további rekurzió a két részfán
- f először $left(left(F))$ és $right(left(F))$ levélen hívódik
- mindkét levél címkéje: **1**

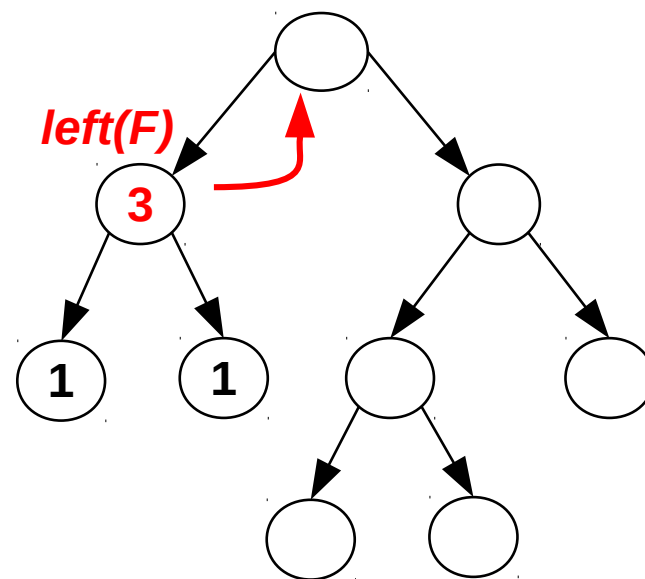
Postorder: példa

```
postorder(F, f):  
  postorder(left(F), f)  
  postorder(right(F), f)  
  f(F)
```

```
f(F):  
  if (F leaf): label(F) ← 1  
  else:  
    label(F) ← label(left(F))  
              + label(right(F)) + 1
```

2) Mivel a gyermekei bejárva,
 f függvény hívódik $left(F)$
részfán

- az új címke: **1 + „a
gyermekek címkéinek
összege” = 3**

Postorder: példa

```
postorder(F, f):  
  postorder(left(F), f)  
  postorder(right(F), f)  
  f(F)
```

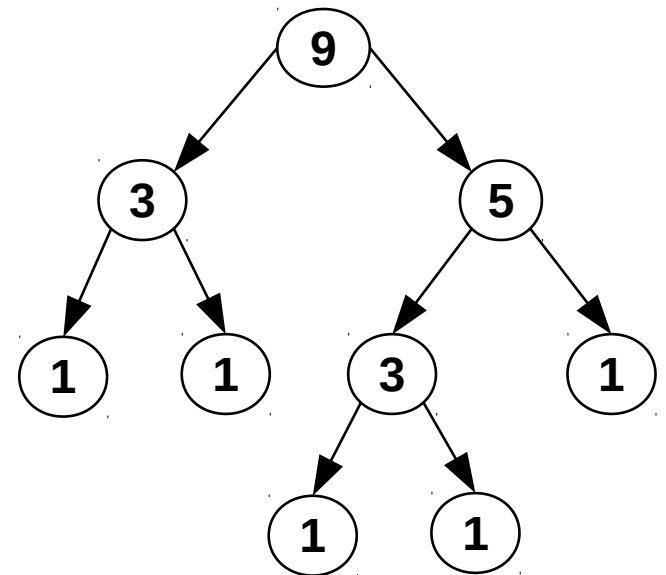
```
f(F):  
  if (F leaf): label(F) ← 1  
  else:  
    label(F) ← label(left(F))  
              + label(right(F)) + 1
```

3) Rekurzívan bejárjuk $right(F)$ részfat

4) Legutoljára a gyökérponton
értékeljük ki f függvényt

az új címke: **1+3+5=9**

A bejárás minden pontba beírja a hozzá tartozó részfa pontjainak számát!

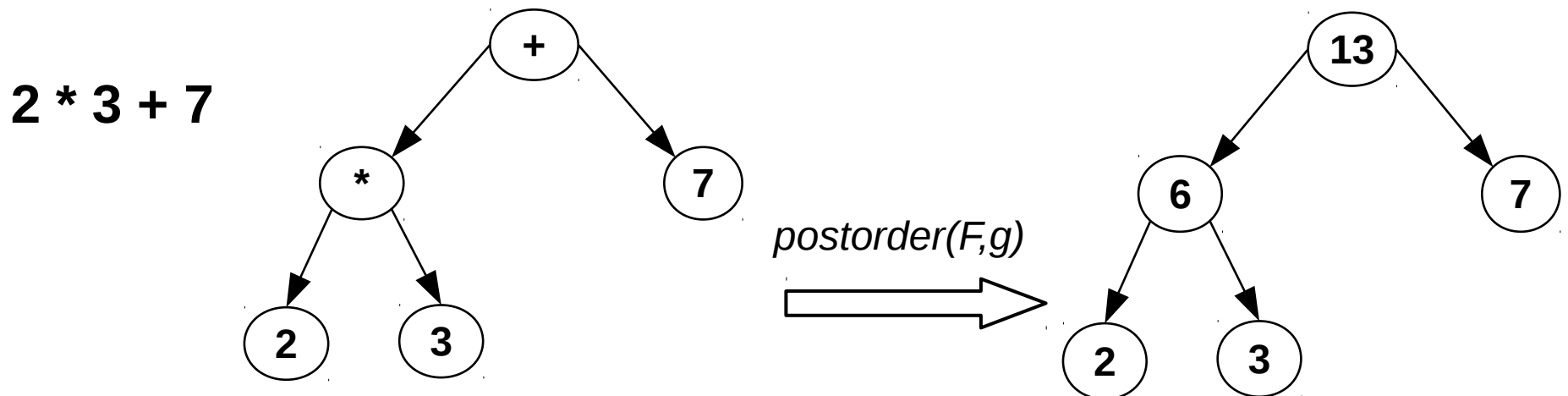
Érdekes fabejárások

- Részfák mélysége (leghosszabb út levélig): $postorder(F, f)$ az alábbi f függvénnnyel

```
 $f(F) : \text{if } (F \text{ leaf}) : \text{label}(F) \leftarrow 1$   
 $\text{else } \text{label}(F) \leftarrow \max[\text{label}(\text{left}(F)), \text{label}(\text{right}(F))] + 1$ 
```

- Aritmetikai kifejezés kiértékelése: $postorder(F, g)$

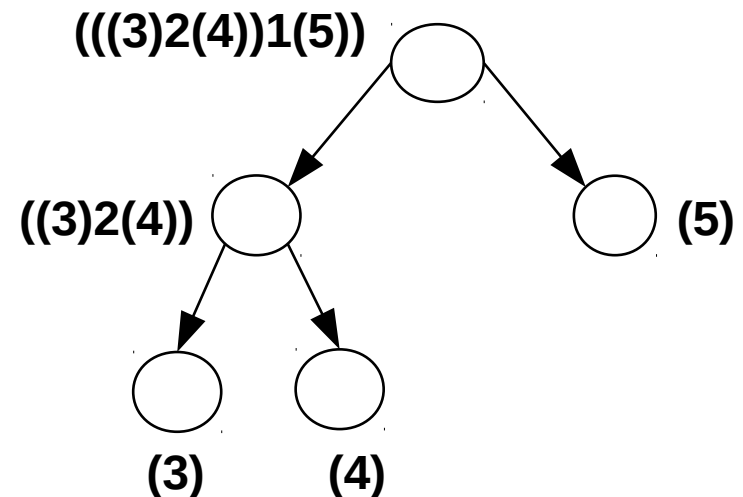
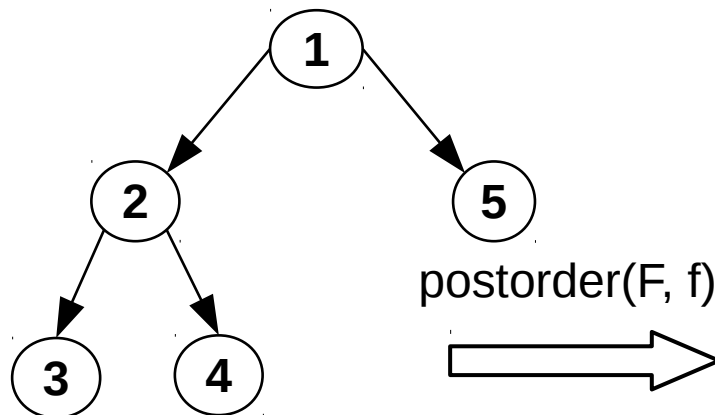
```
 $g(F) :$   
 $\text{if } (F = '+') : \text{label}(F) \leftarrow \text{label}(\text{left}(F)) + \text{label}(\text{right}(F))$   
 $\text{if } (F = '*') : \text{label}(F) \leftarrow \text{label}(\text{left}(F)) * \text{label}(\text{right}(F))$ 
```


Érdekes fabejárások

- Fa visszaállítható konvertálása sztringre (szerializálás): $postorder(F, f)$

```
f(F) :  
  if (F is leaf) :  
    label(F) ← ' (' . label(F) . ' ) '  
  else: label(F) ← ' (' . label(left(F)) .  
    label(F) . label(right(F)) . ' ) '
```


Érdekes fabejárások

- Legyenek f és g függvények az alábbiak

```
 $f(F) :$   
   $if (F \text{ leaf}) : label(F) \leftarrow 1$   
   $label(F) \leftarrow label(left(F))$   
     $+ label(right(F)) + 1$ 
```

```
 $g(F, i) :$   
   $label(F) \leftarrow label(F) / i$   
   $return i$ 
```

- Mit tartalmaznak ekkor az alábbi F'' címkei?

```
 $F' \leftarrow postorder(F, f)$   
 $F'' \leftarrow preorder(F, g, label(F'))$ 
```

- Először előállítjuk a pontokban a részfák méretét, majd leosztjuk a címkeket az egész fa méretével
- Részfák relatív mérete az egész fához képest